

JURNAL

PENTRĂ PESHÎNDIPEA ȘTIINȚELORĂ NATŪRALE ȘI ESAKTE, ÎN TOATE KLASELE

Pedițeată

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

N° 31.

(Anulă ală patrălea)

Băkrreștî

22 Avgăst, 1859.

Копрîндереа: Мъсаререа инълїмеї прїн барометр. — Крапелă. — Траїелă аїмалелорă. — Компрїкаціїні сциентїфїке мїчї.

Măsurarea înălțimeї prin barometru.

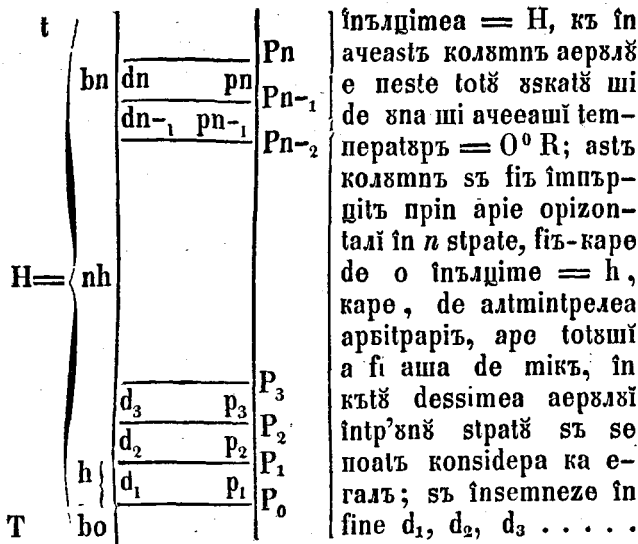
De

Dr. Titu Livie Maiorescu.

A.

Esperiенца не їнвацъ къ, къ кътă аерялă e mai înaltă, къ атътă i se diminuea desșimea. — Прїтїндъ-se esnrima astă diminsipe prїntp'o леце оаре-каре, e totă de o dată possїbilă a гъсі релациїнеа їнпре desșimea шї їнълїмеа аерялї шї a ерзі прїн калкълă чеа de не зрмъ дїн чеа д'ънтїтї.

Спре а фікса лецеа пзмітъ їн касялă челă май сїмплă, съ пзпемă къ дїн снаціялă аерялї формтă прїн пзрєцї математїчї o колзнтъ къ

înălțimea = H, къ în ачеастъ колѣмнѣ аерѣлѣ е neste totѣ зскатѣ ші de зна ші ачеаши температурѣ = $O^{\circ} R$; астѣ колѣмнѣ сѣ сѣ импѣрѣдѣ прін аrie orizontалі in n strate, сѣ-каре de o înălțime = h, каре, de altminterеа аrbitrarіѣ, аре totші a fi аша de микѣ, in къѣѣ dessimeа аерѣлѣі inтp'нѣ strатѣ сѣ се поалѣ konsidera ка егалѣ; сѣ insemneze in fine $d_1, d_2, d_3 \dots$

dn_{-1}, dn dessimeа, $p_1, p_2, p_3, \dots, p_{n-1}, p_n$ pondѣлѣ аерѣлѣі in strатѣлѣ respentivѣ, $P_0, P_1, P_2, P_3, \dots, P_{n-2}, P_{n-1}, P_n$ pressieа аерѣлѣі pe stratele respentive.

De ачї зpмеазѣ пропорѣиіе:

$$d_1 : dn = p_1 : p_n$$

$$d_1 : dn = P_1 : P_n$$

$$\frac{P_1 : P_n = p_1 : p_n}{(P_1 + p_1) : (P_n + p_n) = P_1 : P_n}$$

$$P_0 : P_{n-1} = P_1 : P_n$$

$$P_n = \frac{P_1}{P_0} \cdot p_{n-1} \dots \dots \dots I.$$

Fiind pressieа аерѣлѣі P_0 маї mare de къѣѣ P_1 , фpнѣpеа P_1 este пропpіѣ ші se poate прін $\frac{P_0}{P_1}$

зpмаре пзне егалѣ фpнѣpеї I (знде $K > 1$).

K

Аша дарѣ

$$\frac{P_1}{P_0} = \frac{1}{K}; K = \frac{P_0}{P_1}$$

$$P_n = \frac{1}{K} \cdot P_{n-1}; \frac{1}{K} < 1$$

$$P_n = \frac{P_{n-1}}{K} \dots \dots \dots II.$$

Asta e espressieа генералѣ pentpъ pressieа inтp'нѣ strатѣ алѣ n-леа. Epсindѣ pressieа in strate аnѣmite, авемѣ:

Pentpъ strатѣлѣ ѣntіѣ:

$$n = 1; P_1 = \frac{P_0}{K};$$

Pentpъ челе зpмѣоаре:

$$n = 2; P_2 = \frac{P_1}{K} = \frac{P_0}{K^2}$$

$$n = 3; P_3 = \frac{P_2}{K} = \frac{P_0}{K^3}$$

$$P_n = \frac{P_{n-1}}{K} = \frac{P_0}{K^n}$$

$$P_n = \frac{P_0}{K^n} \dots \dots \dots III.$$

Komпoзиndѣ-se астѣ pressieа din differitele strate къ distаnѣе respentive totѣ але ачелорѣ strate de ла аrie чеа маї de жоѣ:

$$\frac{P_0}{K^0}, \frac{P_0}{K^1}, \frac{P_0}{K^2}, \frac{P_0}{K^3}, \dots \dots \dots \frac{P_0}{K^n}$$

$$0, h, 2h, 3h \dots \dots \dots nh.$$

шї konsiderѣndѣ pѣгѣларitateа kreшtereї шї deskreшtereї мѣримілорѣ, ni se infѣдшсазѣ леѣе къѣтатѣ, каре сѣнѣ:

Дакѣ in ѣлѣимеа аерѣлѣі kreшटे in серіѣ аritmetікѣ, pressieа еї deskreшटे in серіѣ ѣоmetpікѣ.

B.

Квоѣнтеле K алѣ progressieі ѣоmetpіѣ се poate гѣсї прін divisiѣеа opі-кѣрорѣ дої мембpі че зpмеазѣ зпѣлѣ дѣпѣ алѣлѣ; прін зpмаре

$$K = \frac{P_0}{P_1} = \frac{P_1}{P_2} = \dots \dots \dots = \frac{P_{n-1}}{P_n}$$

Inсѣ pressieа аерѣлѣі се мѣзѣрѣ прін барометрѣ. Сѣ сѣ дарѣ $bo, b_1, b_2 \dots \dots \dots bn$ валоріе pentpъ мѣриміле respentive але pressieі, espimate прін statѣлѣ барометрѣлѣ.

Sѣstіtsindѣ авемѣ

$$K = \frac{b_0}{b_1} = \frac{b_1}{b_2} = \frac{b_2}{b_3} = \dots \dots \dots = \frac{b_{n-1}}{b_n}$$

$$\frac{1}{K^n} = \frac{bn}{bo}$$

$$bn = \frac{bo}{K^n} \dots \dots \dots IV.$$

$$K^n \cdot bn = bo$$

$$K^n = \frac{bo}{bn}$$

$$n \cdot \lg K = \lg bo - \lg bn$$

$$h \cdot n \cdot \lg K = h (\lg bo - \lg bn)$$

$$H \cdot \lg K = h (\lg bo - \lg bn)$$

$$H = \frac{h (\lg bo - \lg bn)}{\lg K} \dots \dots \dots V.$$

Fiindѣ къ K се гѣсѣте прін divisiѣеа de доѣ state барометpіѣ че зpмеазѣ зпѣлѣ дѣпѣ

altă, iar de înălțimea h (observândă măriri-
rea sursă nămită) e arbitrară, avem în formă
V o valoare pentră H exprimată prin statz ba-
rometrică.

C.

Să ne dăm însă k premisele, săv karī
singur astz formă are valoarea (aerul pre-
tindinea uscată mi de o temperatură = 0°R),
ne există în realitate; kăci ne de o parte kă-
dăra se diminue în înălțime, ne de altz ae-
rul e mai mult săv mai puțin plin de a-
eră de apă, karī prin pterea loră espansivă
eseră o înălțime smintitoare asăpra barome-
trăi.

a) Coregere din cauza schimbării de temperatură.

Păsesemă aerul pretindinea = 0° R.
Akămă însă se însemneze T temperatura în stra-
tă de jos, t temperatura în celă de sus.

Înkălăzind-se aerul, columna noastră tre-
be să crească, p. e. de m H; adekă:

$$H + m H = H' = (1 + m) H.$$

Arăzândă însă m kă kă a kreskă kă ko-
lămina la kresterea temperatură, 1 + m)
se poate mi exprima prin (1 + α τ), unde α
este coeficiinte estensivă, iar τ e egală me-
diulă aritmetikă între temperatură stratăi ce-
lă mai de jos și a celă mai de sus, adekă

$$T + t = \frac{2}{2}$$

Prin substituție este:

$$H = \frac{h}{\lg K} (\lg bo - \lg bn) (1 + \alpha \tau) \dots VI.$$

b) Eruirea frângerei $\frac{h}{\lg K}$

Prin kalkălă celă mai favorabilă deveni
h o mărime konstantă, în modă krmătoră:

Ka statz barometrică (bo) în strată celă
mai de jos se adontz statz normal = 336.9
linie de Parisă (336.9 Par. = 759.979 mm =
760 mm).

E învederă kă b₁ este = bo diminzată
de pressivă ce o eseră aerul singur în
strată dintre bo și b₁.

Aceastz pressivă se poate afla; kăci în-
ălțimea stratăi e h mi baza i se konsideră

ka xitate. Mai exprimândă pondă aerul prin
σ, aflămă pressivă = h. 1. σ. prin krmă
bo — h σ = b.

Însă bo și b₁ se raportă la merkură, ne
kândă hσ se raportă la aeră; trebe darz să
făcemă hσ omogenă kă bo, b₁.

Însemnândă S pondă specifică ală mer-
kură, X înălțimea kolomnei lă karē cipe
ocăibă pressivă aerul în a celă strată avemă:

$$h \sigma = X S$$

$$X = \frac{\sigma h}{S}$$

În privă de deșimeă a lokă krmătoarele
proporționă.

$$\text{Merc. : ara} = 13.59 : 1$$

$$\text{ara} = \frac{1}{13.59} \text{ merc.}$$

$$\text{Aeru : ara} = 1 : 770$$

$$\text{Aeru : } \frac{1}{13.59} \text{ merc.} = 1 : 770$$

$$1 \text{ merc.} = 770. 13.59 \text{ aeru}$$

$$10431.3 \text{ aeru.}$$

La o lățime geografică însă de 45°, o tem-
peratură de 0° R și statz barometrică de
336.9 Par. priimi

$$1 \text{ merc. valoarea de } 10467.$$

Prin krmă

$$\frac{\sigma}{S} = \frac{1}{10467}$$

$$h\sigma = h = X. 10467$$

$$X = \frac{h}{10467}$$

E învederă kă celă mai favorabilă modă va fi
de a da înălțimeă h valoarea de 0.10467 Par.

Amă

$$X = \frac{0.10467}{10467} = 0.00001 \text{ Par.} = 0.00144 \text{ Par.}$$

$$b_1 = bo - X = 336.9 - 0.00144 =$$

$$= 336.898567$$

$$K = \frac{bo}{b_1}$$

$$\lg K = \lg bo - \lg b_1 = \lg 336.9 -$$

$$\lg 336.898567 = 0.0000018563.$$

$$h = 0.10467 = 56386^1 \text{ Par.}$$

$$\frac{h}{\lg K} = \frac{0.10467}{0.0000018563}$$

Prin krmă

$$H = 56386 (\lg bo - \lg bn) [1 + \frac{\alpha}{2} (T+t)] \dots VII.$$

c) Coregere din cauza aburilor de apă în aer. $H = 56386 (lg bo - lg bn) (1 + \frac{T+t}{436}) \dots VIII$

Hentps R este

$$\alpha = \frac{11}{30 \cdot 80} = \frac{11}{2400}$$

$$\frac{\alpha}{2} = \frac{11}{4800} = \frac{1}{436}$$

Аша даp

Konsiderândă ptepea espansiivă a aburilor de apă în aer, numărul 436 se scimbă odată hentps totă deazna în 399.

Astă-felă formăla zătimă este:

$H = 56386 (lg bo - lg bn) (1 + \frac{T+t}{399}) \dots IX.$

Кранялѣ.

Кранялѣ се възврѣ д'о mare familie кѣ мѣте рѣдениле; ба инкѣ familiae лѣи este чеа маї mare ми чеа маї bogatѣ интре toate familiae nemitorѣ де апѣ дѣлче; кѣчи ачесте familie аѣ маї мѣлѣ де китѣ 500 спече каре локзескѣ ин toate пѣрциле але лѣмеї; кеарѣ ин Australiae знде се гѣсескѣ foarte пѣцине фелѣрї де немте де апѣ дѣлче, кеарѣ ши аколо, зичемѣ, нѣ лѣнескѣ кранї. Нѣмаї сѣдѣлѣ Americей фаче есченцизне; аколо нѣ esistѣ кранї. Аколо оаменїї sintѣ despoiaци де пѣлчереа д'а мѣнка знѣ кранѣ frintѣ, о мѣнкаре delicioasѣ дѣне знїї германзи. Din contra, ин сѣдѣлѣ Asiei ши ин nordѣлѣ Americей sintѣ кранї де мѣнци каре seamѣнѣ мѣлѣ ин formѣ ши ин гѣстѣ, кѣ пѣстрѣви ши este знѣ лѣкрѣ remarcabilѣ кѣ аколо кранїї нѣ sintѣ fiinце рѣнитоаре ка ла ної ин Европа; кѣчи аколо сѣ пѣтрескѣ де vegetalе, де insecte мѣчи дарѣ нѣ д'алци немїї кончетзденїї лорѣ ин рѣгнѣлѣ апеї. Сѣ vede кт ин Америка, ин ачестѣ Kontinentѣ либерѣ ши демократикѣ, ши немїїї с'аѣ обичнѣїтѣ а се респекта зунѣлѣ не алѣ, ка четзденїї либерї ши egalї, дарѣ нѣ ка ин Европа астократѣ ши aristokratѣ знде интре оаменїї ка интре немїї, челѣ mare мѣнїнкѣ не челѣ мѣкѣ.

Кранїї аѣ динци ин гитѣ дарѣ нѣ ин гѣрѣ ши не черѣлѣ гѣрїї ка алци немїї; аѣ о сингѣрѣ нотѣоаре не снапारे; маї toate спечеле аѣ корпѣлѣ, лорѣ аконерїтѣ кѣ солци. Ин пѣзнтрѣлѣ корпѣлаї аѣ о бѣшикѣ пѣїнѣ кѣ аерѣ ши стрїнсе ин мизлокѣ formїндѣ доѣ despѣрцирї. Адевѣраци кранї, аѣ възеле кѣрвоасе кѣ 4 fiре де mѣstagѣ. 5 динци немїї ин гитѣ ин треї рїндѣрї; нотѣоареа лорѣ dorsалѣ (дѣне снапаре) ка ши ачеле (дѣне шезѣлѣ) аре ла іаченѣлѣ знѣ firѣ tare, не kindѣ челї-лалци синѣ мої.

Forma кранялї обичнїїтѣ este кѣноскѣїтѣ тѣтѣрора; елѣ ажѣнѣ ла о мѣрїме де 4 пѣчиоаре ши ла о гѣestate де 40 fѣngї. Natpica лѣи este Европа meridionalѣ, де знде с'а интинсѣ не зрѣмѣ кѣре nordѣ. Ин анялѣ 1496, кранялѣ ера кѣноскѣїтѣ ши ин Англіеа. Елѣ се recomандѣ прѣtătїndїnea prin карнеа лѣї гѣstoasѣ ши сѣнѣтоасѣ, віеада лѣї tenаче, кремїтереа ренѣде, имѣлциреа зшоарѣ ши консервареа месне. Де ачѣса, ин мѣлте локзрї се кѣлївѣазѣ ин елементїсрї фелѣрїї де кранї. Дарѣ ши ин нескѣрїїле noastre де ла възлїле Дѣнѣреї, кранялѣ окѣпѣ знѣ локѣ importantѣ. Аної ши ин рїзрїле колатерале але Дѣнѣреї се прїндѣ мѣлци кранї; аша s. e. се прїнде 10.000 маже кранї ин кѣрскѣїтѣ знѣї апѣ лїнгѣ орашѣлѣ Bellye (ла амѣвоара рїлїї Drava ин Дѣнѣре). Кранялѣ се пѣтрепте де тѣestїе тїпѣрѣ, тарѣлѣ, пѣмїнтѣ гѣлбенѣлѣ grosѣ ши клеїосѣ, апої ши де вермї, insecte, ікреле немїїлорѣ ши кеарѣ де немїїї инсѣши. Дакѣ ин локзрї знде с'окѣпѣ кѣ цїнереа ши кремїтереа кранїлорѣ ин елементїсрї натѣрале саѣ artificїале, аколо 'ї пѣтрескѣ интокмаї ка порциї, адекѣ кѣ порѣтѣлѣ, пїїнеа зскалѣ, мазѣре, валїгѣ де оаїе ши вермї мѣчи, каре сѣ'шї прокѣре чїне-ва пѣїндѣ карнеа пѣтредѣ ин мизлокѣлѣ знѣї змезелї карде акоперїнд'о кѣ пороїѣ ши лѣsїндѣ аколо пїнѣ kindѣ карнеа се ва импѣтрези ши ва skoate вермї. Іарна кранїї с'адѣнѣ ин номолѣ ин fѣндѣлѣ бѣлѣцїлорѣ, ши adormѣ; ин ачестѣ somnѣ ши немїїнкациї петрекѣ пїнѣ ла прїмѣвара віїтоаре; инсѣ пердѣ пѣїїн din гѣestateа лорѣ ин ачестѣ тїмнѣ. Ин лѣна лѣї Маїѣ инченѣ а фаче ікрѣ, атнчи fемелеле kастѣ дѣне знѣ локѣ лїнїїтїтѣ, neadїнкѣ (маї кѣ seamѣ ле плаче изласеле ши кїмпїїле инnodate де бѣїци) ши аколо денѣнѣ ікреле лорѣ

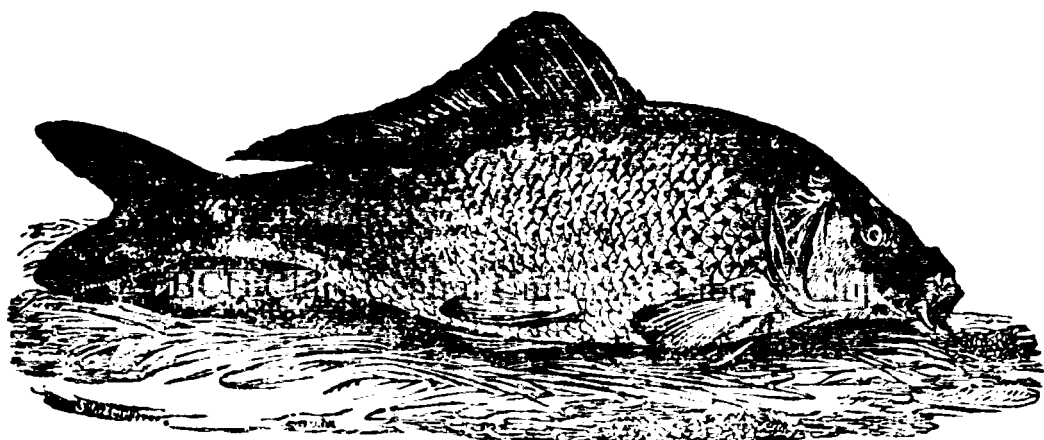
pe iarbь saь pe plantele акзативе. În Днэпре, kindь апеле sîntь marî. крапьял ажънџе în аньял d'intîiь, ла гревлатеа де зьяль saь 1 1/2 фундъ (2 литре); în аньял алъ доilea ажънџе ла 2 1/2 пинъ ла 3 фунџи; даъ kindь апеле sîntь миџи ажънџе în аньял d'intîiь нъмаî ла о гревлате де о литръ ши în аньял де алъ доilea ла 2 литре. Еатъ че инфъинџъ mare, аре мършеа апей а-сънра крештереî крапьяли! Крапьял poate съ ажънџъ ла о вътринџе де 15 ани ши атънџи кин-търеште 15 пинъ ла 20 ока кеарџ. Даъ съ ште есемпле де крапи каре аь ажънџъ ла о вџпстъ де 150 ши кеарџ де 200 де ани! Ачешî крапи ераь аконерџи де нелеа лорџ кь нџмте мџакî верџи întokmai ка аконерџишрџле каселорџ в-кî.

Крапи sîntь сџнши ла фелърџи де боале. маî кь сеамъ kindь се имбътрџнескџ, атънџи s. e.

se întîmulъ кь i se face niște înlътърî кь по-роиь între solzi; о алъ боалъ а крапџлорџ este кь i se face solzi преа marî, neste мъ-сърџ; saь кь din контра кь нџ'î креште ниџи зънъ solzi ши еî рџмџнџ ка съ зџчемџ аша, кь пе-леа гоалъ.

Крапи sîntь ми нџмте „крапî“, адекъ змелџ дъне нџмте amoreze каре нъ sîntь соџиале ле-џџиме але лорџ, џи femеле d'зънъ алъ неамџ; де ачеа s'а ми продъсџ о мџлџиме де фелърџ да bastardi продъши де крапи ми d'ате snege де нџмте (нъмита Corassius saь караше).

Крапи се прџндъ дъне фелърџи де модърî де ментемџше, даъ маî кь сеамъ кь site Даъ крапи marî ши ларî sîntь în stare съ сарџ din site ла о înlъџиме де ше се пџџоаре кеарџ. În аеле лорџрџ вџлоае s'а амезатъ нџмте ко-

Пештеле крапъ ordinарџ (Cyprinus Carpio L.)

мџикаџишнî între ачесте вълџи ши рџрџи astь-felîь кь nemti potъ съ între în вълџи ши нъ potъ съ се îтоаркъ înapoi; кь ачешъ методъ се прџнџ мџлџи nemti odatъ кь mare îлеснџе.

Transportъл крапџлорџ се зрмеазъ în dis-tanџе преа marî, însъ ла astь-felъ де tran-snoptъ întребџнџеzъ în Европа deosebite тръсърî пџне кь ауъ ши гџаџъ, saь вџтоаие marî пџне кь ауъ, saь нџмте баше гърџите лерате кь корџви. Даъ s'а ми обсерваџ кь пџндъ în гъра зънъ крапъ о вџкатъ де пџне моиаъ în пакîш. пештеле а трџиъ мџатъ тџмнџ ши а ажънџъ вџ дъне о кълџторџе де мџате поште.

Крапи din рџрџи кърџтоаре sîntь маî бшнî де мџкатъ де кџтъ крапи де вџатъ; крапи каре тръескџ întр'зънъ локъ зънде се афъ plante saь лемне нџрпедџ, прџимескџ ши еî зънъ гъстъ не-

пџкџтџ де мџџирайџ. Афарџ де карпъ крапџлорџ, съ întребџнџеазъ ши фереа лорџ дренџ колоареа verde де вџсџиъ. Postавърџе верџи venite din Търџия, sîntь колорате кь фереа де крапи; те ла вџшика лорџ (dъnin пънтрџ) се face клъчълъ де нџмте челъ скџмпџ (Ichtheocola) каре este зънъ mare арџиколџ де комерџџ ла mareа Кашпџк ши din оаселе лорџ съ face мџнепе де къџте.

Даъ пе d'о парте toate фелърџе де крапи нъмте пџнъ акџмџ sîntь арџиколе де folosџ пен-тџк оаменî, este пе d'алъ парте о алъ sneџъ ле крапъ каре е нъмаî нентрџ лџксџ; ачеа-ста este sneџа де нџмте аспџтъ saь крапи ав-рџиуî (Corassius auratus) че се дџнџ în елементе-рџрџе бораџлорџ нентрџ фрџмъсшеде ми адмџра-џџне. Патрџеа ачесторџ крапи стрџлџџџгџ, este Кина; d'аколо 'î аь адъсџ анџлезълџ Philip Worth

ла Европа în аялă 1728. Ачестă крапă поате сь fie прівитă ка аристократялă în familia крапiloră; къчї е плинă де колоареа д'азрă ши аре а фаче къ чеї марї ши богачї.

Дарă ши демокрациї нă лінсескă în familia крапiloră; ачестъ тармъ „роши“ este prezentată prinтр'ялă крапă роши ка сьңцеле саă фокъ (ка зпă адевратă демократă). Нăмеле ачестă крапă демократă este Idus Orfus. Патрица лă

e Bavariea (нă токмаї цара демокрациiloră între oameni). Дарї еатъ зпă лăкръ ремаркабилă: ачесте аміндоъ спече де крапă, адекъ челă азритă ши челă роши, нă се сьфере зпăлă пе алтăлă kindă sintă пшї аміндої интр'ачелашă елештеї. Tout comme chez nous între aristocratiea ши демокрацияеа noastră omenească. Аколо ши аичї о непрекърматъ чеартъ între „чеї къ азрă“ ши чеї „роши.“

Трайлă animaleloră.

Воимă сь фачемă акымă интр'о serie д'артиколе о ревисъ маї де toate animalele interesante descriindă în скрѣтă фелълă трайлаї лорă. În ачестă артиколă нă воимă зрма вр'ялă sistemă științifică (зоологикă) ригросă къчї нă воимă сь дьмă аичї зпă кърсă зоологикă, чї цинта noastră este а фаче ка лекторїї поштриї (каре нă синтă елеї де скоалă) сь fie маї фамилярї къ виеаца animaleloră каре este foarte interesantă сьб мълте пьнкте де vedere.

Інченемă къ маїмзда în прівинца інделенчїзней, челă д'интиă animală саă пьтемă ши сь зичемă: челă дьне зрмă омă.

Despre obiceiurile maїmzделорă în ценере вомă зиче къ еле синтă пїне де विकленїе: kindă нă синтă мълцымїте, пїнгă, цемă ши скс-пїнă; imitează totă ceea че вьдă къ фачемă. трьескă în societăți къ disciplină, askălindă de kite зпă шефă. Kindă синтă atakate де oameni. opї къ фьгă саă се апьрă къ bastoanelе лорă, саă къ балїга лорă каре о іеа în мїнă-де ши арьнкă în образлă врѣжтамьлă, ши синтă рьс-взпътоаре. Kindă s'a inлїмлатă де а къзѣтă вре зпа дїнтр'інселе în вьтъліе, гонеск пе нерпї (Аранї) пїнă în kasеле лорă, ши деакъ гьсескă зша des-кїзъ, интръ ши стрїкъ totă че се афлă în касъ. Kite odată фьрă ши femeile саă fetеле нерпї-лорă, маї къ seamă маїмзцеле пьміте *Mandrill*. де каре femeile се темă преа мълтă. Din toate frьктеле, пененї ле плакă преа мълтă, пе карї-ї фьрă în кїпълă зрмъторă: kindă гьсескă kite зпă кїмпă къ пененї, се іншїрă ка soldații, ши зпа арьнкă алтеїа în мїнă пененїї фьраці; totă интр' ачестă тїмă се афлă ши о santinelă дїнтре дїн-селе пьсѣ афарă, каре, вьзїндă къ се апропїе

вре зпă омă, ле іншїнцезаъ ка сь фьгă.— Обї-чеїлă маїмзцелорă а imita пе омă, serbeshite Indieniloră spre а пьтеа адзпа пїперă ши какаоа каре крескă пе арборї foarte inалці ши prin зр-маре арă fi ostenitoră але адзпа. De ачеса мергă Indieniї în пьдзрїле де какаоъ знде се цїнă маїмзцеле, се сзїе пе зпă арборе ши даă жосă toate боабеле де какао, арькїндă-де ла пїчїорълă арборелăї; дьне ачеса, омълă се ін-тоарче акасă. Anoi маїмзцеле дїн пьдзре, дьне че плеакъ омълă, се сзїе пе тоці арборїї де какао саă де пїперă ши даă жосă боабеле, anoi noantea вїнă oameniї ши адзпă какаоа саă пї-перълă.

Зрангă-стангăлă kindă гьсеште о femeo пе дръмă, о іеа къ сіла ла дїнсълă în бордеїш ши о tratează foarte bine, інсѣ къ преа мълте ком-пїimente ostenitoare.— Зпїї дїн Зрангă-стангїї edькаці, мълїнкă ла масъ къ стьпїнълă лорă, се пїмьлă дьне дїнсълă, беащ чеаїш ши ланте, дарă вїнă нă беащ. Femeile лорă синтă лїнїшїте, трь-їндă bine гь мьсклїї (бьрбаці) шчл.

Provincia нă синтă маїмзце perfecte, fiїндă къ, де ши синтă къадрѣмане, дарă нă маї ащ for-мацїзнеа totală а маїмзцелорă. *Machis* трь-їескă în kontinentълă челă векиă.

Мїлїеїї.— Тоці мїлїеїї (маї къ seamă *Vespertilio* ши *oreillard*), сьзрїнд prin інтзнерек, нă се ловескă ши нă се їмнедикъ де нимїкă че с'арă пьтеа афла în дръмълă лорă, fiїндă къ се даă ла зъ пьрте. Ачестă дарă де а vedea п'їн інтзне-рекă, а хотьрїтă пе зпїї дїн natьralїstї а зиче къ мїлїеїї ащ зпă алă шеаселеа simгă, адїкъ: *sim-цїреа обїектелорă* prin інтзнерекă.

Мїлїеїї парă се пьнă жосă, къчї ле вїне

къ греѣ ка съ се ѿнаде еарѣши; нъ своарѣ преа ссѣ, ниѣ исте, ниѣ дрентѣ, чи обликѣ ши ѿ зигзарѣ; свѣрпидѣ, прінде пѣаженѣ, флѣтѣрѣ де ноанте, цѣндарѣ шчл. ши-ѣ ѿгрите ѿтрепѣ (nemestekaj). Мѣаакѣлѣ, де ши есте мѣнкѣчѣосѣ, дарѣ поате ремѣнеа маѣ мѣлате зѣле фѣрѣ мѣнкаре.— Femeia са наанте вара пѣѣ ѿ кѣте ѣт газрѣ де касѣ; кѣндѣ доарме ѣарна, зпѣ се аконерѣ къ арпеле ка къ зпѣ мѣтелѣ, аѣрпидѣ-се де пѣчѣоаре, ши астѣ-фелѣ ремѣнѣ аша адорпидѣ пѣнѣ ѿ примѣ-вара вѣѣоаре.

Aricijal. Арѣчѣлѣ аре прѣпrietate къ ниѣ ѿ отравѣ нъ поате съ-ѣ факѣ вре зп рѣѣ, ниѣ кеарѣ мѣшкѣтѣра де шеарне нъ поате съ-л батме; ел кѣндѣ се vede atakaj de вре зпѣ кѣне, 'ши леа-пѣдѣ зѣлѣ каре пѣте аша де рѣѣ ѿ кѣтѣ кѣ-пеле фѣче кѣтѣ поате де тапе. (Din toate animale, нѣмаѣ вѣлпеа поате съ-ѣ факѣ рѣѣ). Кѣндѣ воеште чѣне-ва ка арѣчѣлѣ съ се desfakъ din тѣрпѣеа са, съ арѣнѣе песте дѣнсѣлѣ апѣ рече.— Пѣѣ де арѣчѣ сѣнтѣ алѣ ши н'аѣ гѣмпѣ пе пеле.— Арѣчѣлѣ нъ беа ниѣ ѣт датѣ, есте лешѣ, мѣнѣнкѣ мѣлѣ, доарме зѣоа ши змѣлѣ ноантеа; елѣ нѣмаѣ ѿ климеле темпerate поате съ тѣеаскѣ.

Kiptiia тѣеште сѣнѣратѣкѣ съвѣ теранѣ, пешѣндѣ ниѣ ѣт датѣ ла лѣмина зѣлѣ; къ кѣтѣ vedearea са ѿ слабѣ, къ атѣтѣ азѣреа еѣ е foarte tare. Acestă animală observatъ ѣт konstanț mare. adikъ; partea бѣрѣвѣеаскѣ рѣмѣне ѿ тоатѣ вѣаца са нѣмаѣ къ ѿ femee; femeia наанте примѣвара 4—5 пѣѣ; еле се ѿммѣлѣескѣ foarte мѣлѣ; кѣндѣ сѣнтѣ prinse де вр'ѣт апѣ, фѣгѣ ѿнотѣндѣ кѣарѣ ѿ апѣ.— Femela гѣеште ѣт локѣнѣцѣ pentрѣ пѣѣ еѣ. Această локѣнѣцѣ есте фѣкѣтѣ къ ѣт mare арѣтѣ, къчѣ есте болѣтѣ ши ѣеауѣнѣ, ѿ кѣтѣ нъ поате съ ѿнѣре апа акѣло, ши, ка съ нъ казѣ, kiptiia ѿ спрѣжѣнѣште къ ниште стѣлпѣ фѣкѣцѣ де пѣмѣнтѣ бѣлѣтѣ; акѣло femela адѣче еарѣ ши фѣрпѣдѣ дѣн каре фѣче зпѣ патѣ моале pentрѣ пѣѣ еѣ; къ аѣесте камере комѣнѣкѣ маѣ мѣлате дрѣмѣрѣ свѣтеране карѣ серѣескѣ ка magazie pentрѣ вѣкѣте, ши ка дрѣмѣ де ешѣре ла вр'ѣнѣ перѣколѣ. Kiptiia нъ доарме ѣарна ка арѣчѣлѣ, чи се вѣгѣ адѣнкѣ съвѣ пѣмѣнтѣ ѿ газра еѣ. Kindă kiptiia s'aratъ примѣвара, есте semnă къ нъ ва маѣ фѣ ѣерѣ.— Sintă kiptiie галѣене ши алѣе, ѿнсѣ нъ ѿ ѣерѣле ноастрѣ темпerate.

Ursul. *Ursul* este din toate animalele carnivore, ачела але кърѣѣа мемѣре сеамѣнѣ маѣ мѣлѣ къ мемѣреле омѣлѣ; де ачѣеа дѣн тоате феа-реле карнѣсѣере, нѣмаѣ зрѣсѣлѣ поате змѣла ѿ доѣе пѣчѣоаре.— Sintă зрѣшѣ теpestri (oakeshi ши negri) ши зрѣшѣ marină (алѣѣ). Челѣ оакешѣ есте маѣ ferocе ши sѣндеросѣ, пе кѣндѣ челѣ negрѣ мѣнѣнкѣ ши поаме, ланте ши мѣере. Зрѣшѣ се гѣсескѣ ѿ ѣенере ѿ ѣерѣле мѣнѣтоаше ши пѣло-кѣѣте; ле плаче съ stea prin пештерѣ, prin стѣнѣчѣ, ѿн тѣрпѣкѣрѣ де арѣборѣ бѣтѣрпѣ, н'ѿн пѣдѣрпѣ, шчл.; Ѧnde нъ гѣсескѣ арѣборѣ ниѣ стѣнѣчѣ конѣвенѣбѣле, акѣло 'ши факѣ зпѣ felă de бордеѣѣ де пѣелѣ, де ерѣзрѣ ши де номѣлѣ; ѿн бордеѣлѣ аѣеста, зрѣсѣлѣ стѣ ѿн тѣмнѣрѣле пѣѣѣоаше саѣ ѿн зѣлеле friguroase але ернеѣ, рѣмѣѣндѣ акѣло ка ѣт лѣпѣ ши жѣмѣлате, ѿн каре тѣмнѣ зрѣсѣлѣ мѣнѣнкѣ foarte пѣгѣѣнѣ.— Femela атѣнѣчѣ локѣеште ѿнѣр'ѣнѣ бор-деѣѣ deosebѣтѣ, ши н'аре рѣлаѣѣе къ зрѣсѣлѣ, ва ѿнкѣ се пѣзеште де дѣнсѣлѣ, темѣндѣ-се ка съ нъ мѣнѣнѣче нѣѣѣ, къчѣ елѣ 'ши мѣнѣнкѣ кеарѣ ши пѣѣѣ сѣѣ кѣндѣ 'ѣ е foame. Această се ѿнѣтѣмплѣ маѣ къ сеамѣ ла зрѣшѣ оакешѣ.— Femela, маѣ nainte де а фѣла, 'ши прѣгѣеште pentрѣ пѣѣ еѣ зпѣ патѣ де еарѣтѣ моале, пе каре 'лѣ ашеазѣ ѿн фѣндѣлѣ бордеѣлѣѣ; еарна, еа fată 4—5 пѣѣ, кърѣора ле дѣ цѣѣ ши-ѣ ѿнѣрѣеште къ мѣлѣтѣ tandreț пѣрпѣнтѣаскѣ, апѣрпидѣ-ѣ къ mare кърѣаѣѣ кѣндѣ sintă atakaj.

Зрѣсѣлѣ negрѣ нъ е sѣѣѣѣосѣ; кѣндѣ ѿнѣл-нѣште пе кѣте зпѣ омѣ, нъ фѣче ниѣ нъ се авѣте дѣн кале; кѣндѣ аѣде фѣзѣрпидѣ, стѣ ѿн локѣ, ши рѣдѣкѣ пѣчѣоареле де дѣн дѣрѣтѣ, кѣндѣ токмаѣ атѣнѣчѣ е тѣмнѣлѣ ка съ-лѣ ѿмпѣзѣче чѣнеѣа. Kindă глѣнѣцѣ л'а рѣнѣт дар нъ л'а omorît, ел се фѣче fзrѣѣосѣ, се арѣнкѣ ашѣра вѣнѣторѣлѣ, ѿлѣ апѣкѣ къ лѣбеле сале, ши ѿн фѣрѣа са, 'ѣ рѣне чеафа ши-ѣ жѣноаѣе пѣлеа образѣлѣ; ѿн дешертѣ вѣнѣторѣлѣ дѣ фѣга атѣнѣчѣ пе кѣте зпѣ vѣрѣѣ де арѣборе, къчѣ зрѣсѣлѣ се агаѣ маѣ вѣне де кѣтѣ орѣ-че вѣнѣ-торѣ пе арѣборе; зпѣ мѣзлокѣ маѣ бѣнѣ де скѣ-паре де зрѣѣ есте а арѣнка, фѣѣндѣ ѿнаѣтеа лѣѣ, пе кѣндѣ гонеште пе чѣнеѣа, ѿ neatрѣ саѣ ѿ пѣлѣрѣе, къчѣ атѣнѣчѣ зрѣсѣлѣ ѣ се domoleshте fзrѣa зѣтѣндѣ-се ла аѣестѣ обѣекѣтѣ. Asemenea ши кѣндѣ омѣлѣ gonită, се арѣнкѣ жошѣ ши се фѣче par' k'ar fi moartъ рѣмѣѣндѣ фѣрѣ мѣшкарѣ, атѣнѣчѣ еарѣшѣ сканѣ. Ѧnѣ дѣн воѣаѣѣорѣ повѣстѣск, ѿн прѣ-

vinga aceasta, niște obișeuți căprioare ale Țării, adică, kindș omșă se face ca mortș, Țării merce la diaspă, lă miroase, și vziindș kь nș mișkș, pșne pasăă la gьra omșăi ca șь vazь daka pessăă, și daka nș simte niči o sșflare, se așeazь pe bьpta lăi, o strinșe țare, pșindș earș pasăă la gьra omșăi ca șь se inkrędinșeze bine și akșmș kь omșăi nș mai pessăă; đșne așeoa Țării se denșrteazь ca la 20 de pamі de omș, vziindș-se kіtș-va timșă la dīnsăă kь șь vazь dakь nș kșmba mișkș, și tokma đșne че vede kь nș mai mișkș de lokș, se đșche; almiatpелеa, bine earșmі la dīnsăă, se așeazь earș pe bьpta lăi, strinșindș-lă niș-lă omoarь, și atșnч-lă lasь și se đșche.

Țării e foarte nekъжіciosș, insș kindș-lă prinde čine-va de tinșrș, este in stare a priimi oare-kare inbьzьrș, s. e. a șьla, a жьka in doșe ničioare, Țării taktăă mșsіčei, saș a se sși pe șь skarь și șь fakt felșpimі de inkovіtșrі; kь toate așeștea, kіtș de inbьzьtș va fi Țării kь oamenіi, nș treșe čineva șь se inkreazь inpr'insăă; kьči eă este rșă, tręđьtopř și vindikativș. Mște inlimpărі nenoročite ađ provatș așeasta.— Țării innoatș foarte bine.— Karnea Țării mai kь seamă a čelăi tinșrș, este foarte vziș de mīnkare. Toamna, Țării sīntș foarte grași; ničioarele (buturii) de Țării le stimș Țării kь mīnkare foarte păkștș; din pelea Țării se face șь blăpș foarte pređșitș.

Țării čei alăi karі lokșekș pe mșrile polare (inriegate) sșntș mai marі de kіtș Țării tepestri; gіtăă și kapăă lorș sīntș mai lănič; vīrșăă pasăăi și labele sīntș negre, earș inkoło pelea toatș este akoperitș kь șь līnș

ală, oasele kapăăi i sīntș foarte țari, glasăă lăi seamăă kь ală Țării kīne pșgșmitș kindș matrș; eă tręște pe Țării mșrіi, și kindș așeasta inčene a se desrīđa, se rșne și vmbă, vmbă și eă kь dīnsa, darș atșnч se inlimpă de kade in mare și se inneakș, saș, nekșsīndș akolo de mīnkare, moare de foame; kindș earșmі in așeastș foame, Țării-lă abate pe nișka-va đermșrі, lokșite de oamenі saș de animala, atșnч eă este foarte perikolosș pentrș dīnselo.

История. Odoarea čea Țării a Țării saș nekșpșsăă provine din doșe bешіč de Țării eșe Țării felș de Țării līničiosș, Țării și foarte nekșposș. Așeșă animală seamăă foarte mlatș kь Dixonăă ordinarș (foine), in privinga karakterăă șьă, kьči amīndoš se ală nșmai in đerile temperate Țării tręskș in orame și ne kīmpș. Amīndošі pręđьdeskș paserile domestіche, mai kь seamă noantea; darș Țării đșne че se satșrș, adșe kь sine vzkьđ de animala omorite snpe a'i serpi de Țării, niș va gьsi din nșoș okasіne a face fęrtimarș; Țării e čeva mai mīkș de kіtș Dixonăă.— Iearna Țării nekșseute podșrile, și șь prin margazii și alte lokșrі līngь kaselo oamenilorș; eă gonște prea mlatș pe epșrіi alăi. Femela Țării in nīntęe 56 de zile și fatș 4 pși, kьpora nș le đь đđđ mlatș timșă. Țării čea mare a așeșă animală este șь niedikș kь nș poate čineva șь-lă inbede la nīmikș, și niči kь se poate anpropia de dīnsăă fiindș viș. Karnea lăi nște inpr'atīș, kь niči kīnii nș vorș s'o mșnīnče; kindș-lă nekșseute čineva, atșnч se intręște și mai mlatș Țării lăi.

(Ba Țării.)

Komъnikaciđnī sčientifіche ničī.

Observaciđnile meteorologiचे la Bъkșpewtī de la 15—22 Aevrsșđ.

Temperatura đșurь termometrș lăi Reaumur, in vmbьrș.	Dim. la ora 6, d. a. la ora 4, seara la ora 10.			Dim. la ora 6, d. a. la ora 4, seara la ora 10.			
	Dim. la ora 6,	d. a. la ora 4,	seara la ora 10	La 20	11	25	15
La 15	13,5	25	16	La 21	10,5	23	14,5
La 16	11,6	23	16	La 22	10	24	15
La 17	11,5	27	15	Temperatura	11,2	25,1	15,3
La 18	11	25	16	de mizlok			
La 19	11,5	27	15	Barometrș a variatș inpr	316 și 318 līniđ de Parisș.		

Țăriirītș in Tipografia Koleciăăi Sf. Sava.